कृष्णनगर राजपत्र

कृष्णनगर नगरपालिकाद्वारा प्रकाशित

खण्डः ४ कृष्णनगर असार २४, २०७८ साल(अतिरिक्ताङ्क १०

भाग-१

विपद जोखिम न्यूनीकरण नगर स्तरीय नीति, २०७८

१. पृष्ठभूमि

निरन्तर दोहोरिरहने बहु-प्रकोपका घटनाहरुबाट उत्पन्न विपद्को अत्याधिक जोखिममा रहेको मुलक हरुमध्ये नेपाल पनि एक हो। यहा प्रत्येक वर्ष बाढी, पहिरो, चट्याङ्ग, आगलागी, सडक दुर्घटना तथा महामारी जस्ता प्राकृतिक तथा गैरप्राकृतिक प्रकोप हरुका कारण जनधनको ठूलो क्षति तथा नोक्सानी हुने गरेको छ। मुलुक विषम भू-बनावट, कमजोर भौगर्भिक अवस्था, मौसमी विषमता तथा जलवायु परिवर्तनका कारण भूकम्प, बाढी, पहिरो तथा भू-स्खलन, डुबान, चट्याङ, खडेरी, हिमपात, असिना, हिमपहिरो, हिमताल विष्फोटन, अतिबृष्टि, अनावृष्टि, हुरी बतास,

शीतलहर, तातोहावाको लहर, वन डढेलो लगायतका प्राकृतिक प्रकोपहरुबाट प्रभावित छ । त्यसैगरी नेपाल सडक दुर्घटना, महामारी, अनिकाल, कीट वा सूक्ष्म जीवाणु आतंक, पशु तथा चराचुरुङ्गीमा हुने फ्लु, प्यान्डामिक फ्लु जस्ता विश्वव्यापी रुपमा हुन सक्ने महामारी, सर्पदंश, जनावर आतंक, खानी, हवाई, जल वा औद्योगिक दुर्घटना, आगलागी, विषाक्त ग्याँस, रसायन वा विकिरण चुहावट, ग्याँस विष्फोटन, विषाक्त खाद्य सेवन, वातावरणीय प्रदुषण, वन विनास वा भौतिक संर चनाको क्षति तथा प्रकोप उद्धार कार्यमा हुने दुर्घटना लगायतका गैरप्राकृतिक प्रकोपबाट पनि प्रभावित छ । २०७२ साल बैशाखमा आएको गोरखा भूकम्प, २०७१ र २०७४ सालमा आएकोबाढी तथा पहिरो र यसबाट भएको ठूलोजनधनको क्षति तथा नोक्सानी यसका पछिल्ला उदाहरणहरु हुन ्। जनसंख्या बृद्धि, गरिबी, अव्यवस्थित शहरीकरण र जोखिम असंवेदनशील विकासका कार्यहरुले गर्दा विपद् सङ्कटासन्नतामा अझ बृद्धि भइरहेको छ ।

नेपाल सरकारले विपद् जोखिम न्यूनीकरण तथा व्यवस्थापनका कार्यहरुलाई योजनाबद्ध र व्यवस्थित गर्न नीतिगत, कानूनी तथा संस्थागत व्यवस्था गरेको छ । यस सर्न्दभमा विपद्जोखिम व्यवस्थापनका लागि दैवी प्रकोप (उद्धार) ऐन, २०३९, स्थानीय स्वायत्त शासन ऐन, २०५५, भवन ऐन, २०५५, राष्ट्रिय भवन संहिता, २०६०, विपद्जोखिम व्यवस्थापन राष्ट्रिय रणनीति, २०६६, जलवायु परिवर्तन नीति, २०६७, भू-उपयोग नीति २०६९, जल उत्पन्न प्रकोप व्यवस्थापन नीति, २०७२, राष्ट्रिय पुनर्निर्मण तथा पुनर्स्थाप ना नीति, २०७२, राष्ट्रिय विपद्प्रतिकार्यको कार्यढाँचा, २०७०, बस्ती विकास, शहरी योजना तथा भवन निर्माणसम्बन्धी आधारभूत मार्गदर्शन, २०७२, राष्ट्रिय

शहरी विकास रणनीति, २०७३ आदि महत्वपूर्ण कानूनी तथा नीतिगत आधार हुन् भने नेपालको संविधान, २०७२ तथा हालै पारित भई कार्यान्वयनमा आएका स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन, २०७४, विपद्जोखिम न्यूनीकरण तथा व्यवस्थापन ऐन, २०७४, विपद जोखिम न्युनीकरण तथा व्यवस्थापन नियमावली २०७५ र विपद जोखिम न्युनीकरण तथा व्यवस्थापन रणनैतिक कार्ययोजना २०७५ देखि २०८७ पछिल्ला महत्वपूर्ण कानूनी व्यवस्था हुन् । साथै केन्द्रदेखि स्थानीय तह सम्म कानून बमोजिम स्थापित विपद व्यवस्थापन समितिहरु, नेपाल सरकारका विभिन्न निकाय एवं प्रतिष्ठानहरुलाई महत्वपूर्ण संस्थागत व्यवस्थाको रुपमा लिन सकिन्छ भने विपद् जोखिम न्यूनीकरण तथा व्यवस्थापन ऐन, २०७४ ले व्यवस्था गरेका विपद् जोखिम न्यूनीकरण तथा व्यवस्थापन राष्ट्रिय परिष्द, कार्यकारी समिति, प्राधिकरण, प्रदेश, जिल्ला तथा स्थानीय तहका समितिहरु नयाँ संस्थागत व्यवस्थाका रुपमा रहेका छन् ।

विपद् जोखिम न्यूनीकरणका लागि मूलतः सेण्डाइ कार्यढाँचा, दिगोविकासका लक्ष्यहरु, जलवायु परिर्वतन सम्बन्धी पेरिस सम्झौता लगायतका अन्तर्राष्ट्रिय सन्धि सम्झौता, राष्ट्रिय एवं स्थानिय आवश्यकता अनुरुप विपद् जोखिम न्यूनीकरणका लागि मूल नीति तर्जुमा गर्न आवश्यक भएको छ। नेपालले विपद् जोखिम व्यवस्थापनका लागि लागुगरेको विपद् जोखिम व्यवस्थापन राष्ट्रिय रणनीति, २०६६ को कार्यान्वयनबाट प्राप्त सिकाई र अनुभवहरु, २०७२ सालको गोरखा भूकम्प तथा पछिल्ला अन्य विपद्का घटनाहरुको सिकाई र अनुभवहरु समेत लाई आधार बनाई विद्यमान विपद् जोखिमको न्यूनीकरण तथा अन्य नयाँ सम्भावित जोखिमको प्रभावकारी रोकथाम गरी विपद् जोखिमबाट

सुरक्षित, जलवायु अनुकुलित तथा उत्थानशील राष्ट्र तथा समाज निर्माणको लागि यस विपद् जोखिम न्यूनीकरण पालिका स्तरिय नीति, २०७८ तयार गरेको छ ।

२. दीर्घकालीन सोच (Vision)

विपद् जोखिमबाट सुरक्षित, जलवायु अनुकुलित तथा उत्थानशील राष्ट्र तथा स्थानिय तहको निर्माण गर्दै दिगो विकासमा योग दान पुऱ्याउने यस नीतिको दीर्घकालीन सोच रहेको छ ।

३. ध्येय (Mission)

विपद् जोखिम न्यूनीकरण तथा व्यवस्थापनका क्रियाकलापहरुलाई सन्तुलित रुपमा कार्यान्वयन गरी विपद्बाट हुने जनधन, स्वास्थ्य तथा जीविकोपार्जनका स्रोत साधनहरुका साथै व्यक्ति, समुदाय र राष्ट्रको आर्थिक, सामाजिक तथा भौतिक पूर्वाधार र साँस्कृतिक एवं पर्यावरणीय सम्पदाको जोखिम तथा क्षतिमा उल्लेख्य रुपमा कमी गर्नु तथा तिनीहरुको उत्थानशीलता बृद्धि गर्नु यस नीतिको ध्येय रहेको छ ।

४. लक्ष्य (Goal)

विपद्बाट हुने मृत्युदर तथा प्रभावित व्यक्तिहरुको संख्या उल्लेख्य रुपले कम गर्नु, जीविकोपार्जनका स्रोतसाधनहरुका साथै कृषि, उद्योग, सडक, सञ्चार, खानेपानी तथा सरसफाईका संरचना, स्वास्थ्य र शैक्षिक सुविधाहरु जस्ता महत्वपूर्ण पूर्वाधार तथा आधारभूत सेवाहरूमा विपद्ले पुऱ्याउने क्षति एवं अवरोध लाई कम गर्दै तिनीहरुको उत्थानशीलता बृद्धि गर्नु र विपद्बाट हुने प्रत्यक्ष आर्थिक क्षति कम गर्नु यस नीतिको लक्ष्य रहेको छ ।

५.उद्देश्यहरु (Objectives)

प्राकृतिक तथा गैरप्राकृतिक विपद्बाट व्यक्तिको जीवन तथा सम्पत्ति, स्वास्थ्य, जीविकोपार्जन तथा उत्पादनका साधनहरु, भौतिक एवं सामाजिक पूर्वाधार, सांस्कृतिक एवं वातावरणीय सम्पदामा हुने क्षतिको उल्लेख्य रुपमा कम गर्नु यस नीतिको प्रमुख उद्देश्य रहेको छ । यस नीतिका अन्य उद्देश्यहरु देहाय बमोजिम छन् ।

५.१ विपद् जोखिमको बुझाई अभिबृद्धि गर्ने तथा सबै तह र वर्गमा विपद् जोखिम सम्बन्धी जानकारीको पहुँच सुनिश्चित गर्ने ।

५.२ विपद् जोखिम न्यूनीकरण तथा व्यवस्थापन गर्न विपद् जोखिम शासनको सुदृढीकरण गर्ने ।

५.३ विपद् जोखिम न्यूनीकरणलाई जलवायु परिवर्तन अनुकुलनका क्रियाकलापसँग एकीकरण गर्दै समग्र विकास प्रक्रियामा मूल प्रवाहीकरण गर्ने ।

५.४ विपद् जोखिम न्यूनीकरणमा सार्वजनिक तथा निजी लगानी बृद्धि गरि उत्थानशीलता अभिबृद्धि गर्ने ।

५.५ विपद् व्यवस्थापन सूचना प्रणालीको सुदृढीकरण तथा बहुप्रकोप पूर्वसूचना प्रणालीको विकास एवं विस्तार गरी विपद् पूर्वतयारी तथा प्रतिकार्यलाई प्रभावकारी बनाउने ।

५.६ "अझ राम्रो र अझ बलियो" अवधारणा अनुरुप विपद् पश्चातको पुनर्लाभ, पुनःस्थापना पुनर्निर्माण सुनिश्चित गर्ने ।

६. अवधारणा

विपद् जोखिम न्यूनीकरण कृष्णनगर नगरपालिका स्तरिय नीति देहाय बमोजिमको अवधारणामा आधारित रहेको छ ।

६.१ नेपालको संविधानले निर्दिष्ट गरे बमोजिम विपद् जोखिम न्यूनीकरण, रोकथाम तथा व्यवस्थापनमा संघ, प्रदेश र स्थानीय तहबीच समन्वय तथा सहकार्यको सिद्धान्तलाई अवलम्बन गर्ने ।

६.२ विपद् सुशासनको सिद्धान्त अनुरुप सहभागिता, जवाफदेहिता र पारदर्शिता जस्ता विषयहरुलाई आत्मसात गरी समाजका सबै सरोकारवालाहरुको संलग्नता तथा साझेदारी र लैङ्गिक तथा सामाजिक समावेशीकरणको सिद्धान्त अवलम्बन गर्ने ।

६.३ जोखिम संवेदनशील विकासको अवधारणा अवलम्बन गर्ने ।

६.४ बहुप्रकोप विपद् जोखिम व्यवस्थापनको अवधारणा अवलम्बन गर्ने ।

६.५ स्थानीय विशेषता अनुरुप विज्ञान तथा प्रविधिको प्रयोग र स्थानीय साधन, श्रोत, ज्ञान र शीपको अत्याधिक उपयोगको अवधारणा अवलम्बन गर्ने ।

६.६ नवप्रवर्तनमुखी वित्तीय लगानीको अवधारणा अवलम्बन गर्ने ।

६.७ पुनर्लाभ, पुन: स्थापना र पुनर्निर्माणमा “अझ राम्रो र अझ बलियो” अवधारणा अवलम्बन गर्ने ।

७. नीति

माथिका उद्देश्यहरु प्राप्तिका लागि देहायका नीति अवलम्बन गरिनेछन् ।

७.१ विपद् जोखिम सम्बन्धी विषयलाई विद्यालय स्तरदेखि शैक्षिक पाठ्य क्रममा समावेश गरिनेछ ।

७.२ जनचेतनामूलक तथा सूचनामूलक कार्यक्रमहरु तयार गरी सूचना तथा सञ्चारका माध्यमहरुको प्रभावकारी उपयोग मार्फत सबैमा पहुँच हुनेगरी विपद् सम्वन्धी जानकारी, सचेतना र सिकाई समुदाय स्तरसम्म अभिबृद्धि गरिनेछ ।

७.३ प्राकृतिक तथा गैरप्राकृतिक प्रकोपहरुको नियमितरुपमा सूक्ष्म निगरानी र मापन गरिनेछ ।

७.४ विपद् जोखिम लेखाजोखा तथा नक्शाङ्कन गर्ने प्रणालीको विकास गरिनेछ । संकट उन्मुख समुदायको पहिचान गरी त्यस्ता समुदायको क्षमता अभिवृद्धि गरिनेछ ।

७.५ सडक दुर्घटनाका सम्भावित क्षेत्रहरुको पहिचान गरी विपद् आँकलन र नक्शाङ्कनको आधारमा विपद् क्षेत्र निर्धारण गरिनेछ र यससम्बन्धी सूचनालाई सार्वजनिक रूपमा उपलब्ध गराई दुर्घटना न्यूनीकरणमा मद्दत गरिनेछ ।

७.६ शिक्षा, स्वास्थ्य, कृषि, उद्योग, पर्यटन, उर्जा, आवास, यातायात, खानेपानी, सरसफाई लगायतका पूर्वाधार र ऐतिहासिक तथा साँस्कृतिक सम्पदामा पर्नसक्ने विपद् जोखिमका प्रभाव सम्बन्धमा विपद् जोखिम लेखाजोखा तथा नक्शाङ्कन गरी प्रचारप्रसार गरिनेछ ।

७.७ विपद्‌बाट व्यापार व्यवसाय, जनस्वास्थ्य र पोषणमा पर्न सक्ने सम्भाव्य जोखिम न्यूनीकरण गर्न विपद् जोखिम लेखाजोखा गरिनेछ ।

७.८ दुर सम्वेदन प्रणाली (Remote Sensing System), भौगोलिक सूचना प्रणाली (Geographic Information System) र खुला स्रोत प्रविधि (Open Source Technology) मा आधारित आधुनिक विपद् व्यवस्थापन सूचना प्रणाली (Disaster Management Information System) विकास गरी जनसाधारण तथा सरोकारवालाहरुलाई सहज रुपमा विपद् व्यवस्थापन सम्बन्धी सूचना उपलब्ध हुने व्यवस्था गरिनेछ ।

७.९ विपद् जोखिम न्युनीकरण, विपद्‌को रोकथाम, पूर्वतयारी, खोज तथा उद्धार एवं विपद् पश्चातको पूनर्निर्माण तथा पुन र्स्थापना सम्बन्धी क्षमता विकासका विभिन्न कार्यदलहरुलाई तालिम दिई तयारी अवस्थामा राखिने छ ।

७.१० विपद् जोखिमको अध्ययन तथा अनुसन्धानमा सरकारी निकायहरु, विकास साभ्केदार, निजी तथा गैरसरकारी संस्थाहरु, रेडक्रस अभियानका अंगहरु, विश्वविद्यालय र अनुसन्धान केन्द्रहरु तथा अन्य सरोकारवालाहरुबीचको संलग्नता र सहकार्यलाई प्रोत्साहन गरिनेछ ।

७.११ पालिका, वडा तथा समुदाय तहहरुमा विपद् व्यवस्थापन समितिहरुको गठन गरी क्षमता अभिवृद्धि गरिनेछ ।

७.१२ स्थानिय आपतकालिन कार्यसंचालन केन्द्रहरु एवं स्वास्थ्य आपत्कालीन कार्यसंचालन केन्द्रहरुकोस्थापना, विकास र विस्तार गरी तिनीहरुको संस्थागत क्षमता अभिवृद्धि गरिनेछ ।

७.१३ सडक सुरक्षा सुनिश्चित गर्न स्थानिय सडक सुरक्षा रणनीतिक कार्ययोजना तयार गरी कार्यान्वयन गरिनेछ ।

७.१४ समुदाय स्तरको विपद् जोखिम न्यूनीकरणकालागि सिंचाई, नदी नियन्त्रण, वन व्यवस्थापन, विद्यालय, स्वास्थ्य संस्था, खानेपानी तथा सरसफाइ लगायतका योजना तर्जुमा, कार्यान्वयन तथा व्यवस्थापनमा स्थानीय उपभोक्ता, सामुदायिक संस्था र जनसमुदायको सहभागिता सुनिश्चित गरिनेछ ।

७.१५ राष्ट्रिय भू-उपयोग नीति अनुरुप स्थानीय तहमा वहुप्रकोपीय जोखिम लेखाजोखाको आधारमा जोखिम संवेदनशील भू-उपयोग योजना तर्जुमा गरी व्यवस्थित एंव सुरक्षित वस्ती विकास कार्यलाई सवै तहहरु संग सहकार्य गरि अगाडि बढाइनेछ । साथै असुरक्षित बस्तीहरुलाई सुरक्षित स्थानमा स्थान्तरण गर्ने नीति लिइनेछ ।

७.१६ समग्र विकास प्रक्रियाहरुलाई बहुप्रकोप जोखिम संवेदनशीलताका आधारमा सम्भाव्य जोखिमको न्यूनीकरण हुनेगरी कार्यान्वयन तथा व्यवस्थापन गरिनेछ ।

७.१७ विपद् जोखिम न्यूनीकरणका सबैचरण तथा संरचनामा समावेशी विपद् व्यवस्थापनको अवधारणा अनूरुप

महिला, बालबालिका, ज्येष्ठ नागरिक, अपाङ्‌गता भएका व्यक्तिहरु, आर्थिक तथा सामाजिक रुपले पछाडि परेका समुदायहरुको पहूँच, प्रतिनिधित्व तथा प्रभावकारी संलग्नता सुनिश्चित गरिनेछ ।

७.१८ विपद् संवेदनशीलताको अवधारणा अनुरुप सार्वजनिक भौतिक संरचनाहरु (सरकारी कार्याल य, शैक्षिक संस्थाहरु, स्वास्थ्य संस्थाहरु, सामुदायिक भवनहरु, आश्रयस्थल आदि) लाई जेष्ठ नागरिकमैत्री, लैंङ्‌गिकमैत्री, अपाङ्गतामैत्री एवं बालमैत्री बनाइनेछ ।

७.१९ विपद् जोखिम न्यूनीकरण तथा व्यवस्थापनमा स्वयंसेवक परिचालनकोलागि समुदाय स्तरमा संस्थागत व्यवस्था सुनिश्चित गरिनेछ ।

७.२० विपद् जोखिमबाट सुरक्षित भवन निर्माण कार्यलाई प्रोत्साहन गर्न राष्ट्रिय भवन संहिता र स्थानीय मापदण्डलाई समय सापेक्ष परिमार्जन गरी लागूगरिनेछ ।

७.२१ विकासका भौतिक पूर्वाधारहरुको डिजाईन तथा निर्माणका क्रममा जोखिम सुरक्षित पूर्वाधार नीति अवलम्बन गरिनेछ । साथै जलवायु परिवर्तन अनुकूलित पूर्वाधार निर्माणलाई समेत प्रोत्साहित गरिनेछ ।

७.२२ विकास निर्माणका ठूला परियोजनाहरु तर्जुमा, डिजाइन, निर्माण र व्यवस्थापनमा विपद् जोखिम तथा जलवायु परिवर्तनको प्रभाव सम्बन्धी अध्ययन गरी जोखिम न्यूनीकरण गर्ने नीति लिइनेछ ।

७.२३ सुरक्षित समाजको निर्माणका लागि विपद् सुरक्षित संस्कृति (Culture of Safety) प्रवर्द्धन र अवलम्वन गरिनेछ ।

७.२४ स्थानीय तहमा विपद् जोखिम न्यूनीकरण तथा व्यवस्थापन सम्बन्धी क्रियाकलापहरुको प्रभावकारी रुपमा अनुगमन तथा मूल्याङ्कन गर्नसमावेशी संयन्त्र स्थापना गरिनेछ ।

७.२५ विपद् जोखिम न्यूनीकरण तथा व्यवस्थापन कार्यमा निजी क्षेत्रको संलग्नतालाई प्रोत्साहित गरिनेछ ।

७.२६ जीविकोपार्जनका उपायहरुलाई विविधिकरण गरी विपद् उत्थानशील समुदाय निर्माण गरिनेछ ।

७.२७ विपद् जोखिम न्यूनिकरणमा निजी क्षेत्र, बैंक तथा वित्तीय संस्था, बीमा कम्पनी, विकास साझेदार, दातृसंस्था आदिको लगानी प्रबर्द्धन गरिनेछ ।

७.२८ समुदायस्तरको विपद् जोखिम न्यूनीकरणमा सामुदायिक तथा सहकारी संस्थाहरुको लगानीलाई प्रोत्साहन गरिनेछ ।

७.२८ संकटउन्मुख समुदायको जोखिममा हिस्सेदारी तथा जोखिम हस्तान्तरणकालागि कृषि, पशुपंक्षी तथा व्यापार व्यवसायमा बीमा गराउने कार्यलाई प्रोत्साहन गरी बीमामा सहज पहुँचको व्यवस्था मिलाइनेछ । साथै बैंक तथा बित्तीय सँस्थाहरु मार्फत विपद् प्रभावित समुदायलाई सहुलियत कर्जाको व्यवस्था गरिनेछ ।

७.२९ विपद् प्रतिकार्य र विपद् पश्चातको पुनर्लाभ तथा पुनर्निर्माणमा समेत सामाजिक सुरक्षाका कार्यक्रमहरुलाई समाहित गरी संचालन गरिनेछ ।

७.३० विपद्का कारण हुनसक्ने क्षतिको क्षतिपूर्तिकालागि निजी, सरकारी तथा सामुदायिक भवन, शैक्षिक तथा स्वास्थ्यसम्बन्धी संरचनाहरु, खानेपानी लगायतका अन्य भौतिक संरचनाहरुको अनिवार्य बीमा गर्न प्रोत्साहन गरिनेछ ।

७.३१ विपद् जोखिम न्यूनीकरण तथा व्यवस्थापनकालागि स्थानीय सरकारबाट वार्षिक रुपमा निश्चित प्रतिशत बजेट विनियोजन गरी कार्यक्रम संचालन गरिनेछ ।

७.३२ विपद् जोखिम न्यूनीकरण कार्यलाई विकासमूलक क्रियाकलापहरु सँग एकीकरण तथा मूलप्रवाहीकरण गरिनेछ । स्थानीय विपद् जोखिम व्यवस्थापन योजना तर्जुमा मार्फत प्राप्त क्षेत्रगत सुझावलाई स्थानीय विकास योजनामा प्राथमिकताका साथ संलग्न गरी कार्यान्वयन गरिनेछ ।

७.३३ बाढी, खडेरी, चट्याङ्ग, हावाहुरी, तातोहावाको लहर, शीतलहर, आगलागी, महामारी, लगायतका प्रकोपहरुको नियमित रुपमा अनुगमन तथा पूर्वानुमानको साथै पूर्वसूचना प्रणाली विकास गरी पूर्वानुमानको आधारमा पूर्वतयारी तथा प्रतिकार्य योजनाहरु (Forecast Based Preparedness and Response Plans) बनाई लागुगरिनेछ ।

७.३४ स्थानीय ज्ञान, सीप, श्रोत र साधनको अधिकतम उपयोग गर्दै समुदायमा आधारित विपद् जोखिम न्यूनीकरणका कार्यक्रमहरु कार्यान्वयन गरिनेछन् ।

७.३५ स्थानीय तहमा आकस्मिक पूर्वतयारी योजना र विपद् पूर्वतयारी तथा प्रतिकार्य कार्य योजना बनाई कार्यान्वयन गरिनेछ ।

७.३६ स्थानीय तहमा कानून बमोजिम विपद् व्यवस्थापन कोषको स्थापना गरी श्रोत परिचालन गरिनेछ ।

७.३८ शैक्षिक संस्था, अस्पताल तथा सामुदायिक भवनहरुको स्तरोन्नती गरी आपतकालीन अवस्थामा समुचित उपयोग गर्न मिल्ने व्यवस्था गरिनेछ ।

७.३९ विपद् पूर्वतयारी तथा प्रतिकार्यका लागि खुल्ला क्षेत्रको पहिचान, विकास र व्यवस्थापन गर्नुका साथै संकटउन्मुख क्षेत्रमा पहुँच युक्त एवं सुरक्षित आश्रय स्थल र आपतकालिन भण्डारण केन्द्रको निर्माण गरिनेछ । साथै विपद् प्रतिकार्यलाई प्रभावकारी बनाउन मानवीय सहायता स्थल एवं बन्दोवस्ती स्थलको स्थापना, विकास र विस्तार गरिनेछ ।

७.४० ठुला विपद्को समयमा प्राप्त हुने अर्न्तर्राष्ट्रिय मानवीय सहायता सामग्रीहरुको सहज आपूर्तिकालागि आवश्यक व्यवस्था मिलाइनेछ ।

७.४१ स्थानीय स्तरमा विपद्को समयमा परिचालित हुने स्वयंम सेवकहरुको क्षमता विकास गरिनेछ ।

७.४२ विपद् पश्चात गरिने पुनर्लाभ, पुनः स्थापना र पुनर्निर्माण कार्यमा भविष्यमा विपद् जोखिमको अवस्था

सिर्जना हुन नदिन र विपद् जोखिम न्यूनीकरण गर्न "अझ राम्रो, बलियो र सुरक्षित बनाऔं" भन्ने अवधारणालाई प्रोत्साहन गरिनेछ।

७.४३ खोज, उद्धार तथा राहत जस्ता विपद् प्रतिकार्यमा सहयोग पुऱ्याउन स्थानीय तहमा राजनीतिक दल र दलसंग सम्बन्धित भातृ संगठनहरुलाई समेत परिचालन गर्न सक्ने व्यवस्था मिलाईनेछ।

७.४४ स्थानीयतहमा विपद् प्रतिकार्यलाई प्रभावकारी बनाउन सबैक्षेत्रका सरोकारवालाहरूको सहभागिता रहनेगरी क्षेत्रगत पद्धति (cluster system) को अवधारण स्थापना गरि कार्यान्वयनमा ल्याईनेछ।

७.४५ विपद् जोखिम न्यूनीकरण तथा व्यवस्थापनका कार्यहरुलाई प्रभावकारी बनाउन जवाफदेहीता, पारदर्शीता र उच्च गुणस्तरता सुनिश्चितता गरिनेछ।

८. नीति कार्यान्वयन

यस नीतिको कार्यान्वयनकोलागि देहाय बमोजिमका उपायहरु अवलम्बन गरिनेछन्।

८.१ यस नीतिको योजनाबद्ध कार्यान्वयनकालागि स्थानीय तहमा विपद् जोखिम न्यूनीकरण तथा व्यवस्थापन रणनीतिक कार्ययोजनाका साथै, वार्षिक तथा आवधिक योजना तर्जुमा गरी लागू गरिनेछ।

८.२ विषयगत क्षेत्र, सार्वजनिक निकायहरु, विकासका साझेदार तथा नीजि क्षेत्रको कार्यक्रम तर्जुमा एवं कार्यान्वयन गर्दा यस नीतिलाई मार्गदर्शनको रुपमा लिइनेछ।

८.३ स्थानीय सरकारका आवधिक तथा वार्षिक योजना तथा कार्यक्रम तर्जुमा एवं कार्यान्वयन गर्दा यस नीतिलाई मार्गदर्शन को रुपमा लिइनेछ ।

८.४ यस नीतिको कार्यान्वयनकालागि स्थानीय तहमा आवश्यक वजेट विनियोजन गरी कार्यक्रम संचालन गरिनेछ ।

८.५ विपद् जोखिम न्यूनीकरण तथा व्यवस्थापन ऐन, २०७४ मा स्थानिय विपद जोखिम न्युनीकरण तथा व्यवस्थापन ऐन नवाभिने गरि व्यवस्था गरे बमोजिम आवश्यक संस्थागत संरचना निर्माण गरिनेछ ।

८.६ यस नीतिका कार्यान्वयनकोलागि आवश्यक कानूनी तथा संस्थागत व्यवस्था गरिनेछ ।

९. समन्वय, अनुगमन तथा मूल्याङ्कन

९.१ विपद् जोखिम न्यूनीकरण तथा व्यवस्थापनसँग सम्बन्धित कार्यहरुको प्रभावकारी कार्यान्वयनकोलागि स्थानीय तहमा सरकारी, निजी, गैर सरकारी संस्था, रेडक्रस अभियानका अंगहरु, राजनीतिक दलहरु तथा सरोकारवालाहरुबीच समन्वय र सहकार्य गरिनेछ ।

९.२ स्थानिय स्तरमा गठित स्थानिय विपद व्यवस्थापन समितिले यस नीतिको अनुगमन तथा मूल्याङ्कन गर्नेछ ।

९.३ विपद् जोखिम न्यूनिकरण कार्यले पुऱ्याएको योगदानको अनुगमन गर्दा जोगिएको जनधनको विवरण, जोखिम न्यूनीकरण तथा नियन्त्रणकालागि निर्माण गरिएका भौतिक संरचनाहरुबाट पुग्न गएको सुविधा र प्रतिफल,

प्रभावित समुदायको उत्थानशीलतामा आएको परिवर्तन आदिलाई ध्यान दिइनेछ ।

९.४ विपद् जोखिम न्यूनीकरण तथा व्यवस्थापन सम्बन्धी सम्पूर्ण विवरण वार्षिक रुपमा अद्यावधिक गरी प्रतिवेदन प्रकाशन गरिनेछ ।

१०. नीति पुनरावलोकन

यस नीतिलाई आवश्यकता अनुसार पुनरावलोकन गरिनेछ ।

आज्ञाले,
विजय कुमार कार्की
प्रमुख प्रशासकीय अधिकृत